

opusdei.org

Virtuts humanes

Us oferim en àudio i text,
l'homilia de sant Josepmaria
"Virtuts humanes" publicada a
"Amics de Déu" i pronunciada el
6 de setembre de 1941.

18/08/2020

Disponible també a [Soundcloud](#),
[ivoox](#) i [Youtube](#)

.....

Ho conta sant Lluç, en el capítol setè:
un fariseu l'invità a menjar amb ell. I

havent entrat, doncs, a casa del fariseu, es posà a taula.[1] Aleshores arriba una dona de la ciutat, coneguda públicament com a pecadora, i s'avança per rentar els peus de Jesús, que, segons el costum de l'època, menja recolzat. Les llàgrimes són l'aigua d'aquest commovedor lavatori: l'eixugamans, els cabells. Amb bàlsam portat en un ric vas d'alabastre, ungeix els peus del Mestre, i els hi besa.

El fariseu malpena. No li cap al cap que Jesús albergui tanta misericòrdia al cor. *Si aquest fos un profeta —va dir-se—, sabria qui és i com és aquesta dona que el toca, ja que és pecadora.*[2] Jesús llegeix els seus pensaments, i li aclareix: *Veus aquesta dona? He entrat a casa teva i no m'has donat aigua per rentar els meus peus; aquesta, en canvi, me'ls ha mullats amb les llàgrimes, i amb els seus cabells, me'ls ha eixugats. Tu no m'has donat una besada; ella, però,*

d'ençà que ha entrat, no ha parat de besar-me els peus. Tu no has ungit amb oli el meu cap; aquesta, al contrari, m'ha escampat perfum als peus. Per això et dic que li són perdonats molts pecats, perquè ha estimat molt.[3]

Ara no ens podem aturar en les divines meravelles del Cor misericordiós de Nostre Senyor. Ens fixarem en un altre aspecte de l'escena: com troba a faltar Jesús tots aquests detalls de cortesia i delicadesa humanes, que el fariseu no ha estat capaç de manifestar-li. Crist és *perfectus Deus, perfectus homo*,[4] Déu, Segona Persona de la Trinitat Beatíssima, i home perfecte. Porta la salvació, i no la destrucció de la natura; i aprenem d'Ell que no és cristià comportar-se malament amb l'home, criatura de Déu, fet a la seva imatge i semblança.[5]

Virtuts humanes

Una certa mentalitat laïcista i altres maneres de pensar que podríem dir *pietistes*, coincideixen a no considerar el cristià com a home enter i ple. Per als primers, les exigències de l'Evangelí sufocarien les qualitats humanes; per als altres, la naturalesa caiguda posaria en perill la puresa de la fe. El resultat és el mateix: desconèixer la profunditat de l'Encarnació de Crist, ignorar que *el Verb es féu carn, home, i habità entre nosaltres*.[6]

La meva experiència d'home, de cristià i de sacerdot m'ensenya tot el contrari: no hi ha cor, per molt ficat que estigui en el pecat, que no amagui, talment el caliu dins la cendra, una brasa de noblesa. I quan he colpejat en aquests cors, d'un a un, tot sol i amb la paraula de Crist, sempre han respost.

En aquest món, n'hi ha molts que no es fan amb Déu; són criatures que

potser no han tingut ocasió d'escoltar la paraula divina o que l'han oblidada. Però llurs disposicions són humanament sinceres, lleials, compassives, honrades. I jo m'atreveixo a afirmar que qui reuneix aquestes condicions està a punt d'ésser generós amb Déu, perquè les virtuts humanes componen el fonament de les sobrenaturals.

No n'hi ha prou, certament, amb aquesta capacitat personal: ningú no se salva sense la gràcia de Crist. Però si l'individu conserva i conrea un principi de rectitud, Déu li aplanarà el camí; i podrà ésser sant perquè ha sabut viure com un home de bé.

Potser haureu observat altres casos, en un cert sentit contraposats: tants que n'hi ha que es diuen cristians —perquè han estat batejats i reben uns altres Sagraments—, però que es mostren deslleials, mentiders,

insincers, superbiosos... I cauen de cop. Semblen estels que brillen un moment en el cel i, tot d'una, es precipiten irremissiblement.

Si acceptem la nostra responsabilitat de fills seus, Déu ens vol molt humans. Que el cap toqui el cel, però tenint els peus ben segurs a la terra. El preu de viure en cristià no és deixar d'ésser homes o abdicar de l'esforç per adquirir aquestes virtuts que alguns tenen, fins i tot sense conèixer Crist. El preu de cada cristià és la Sang redemptora de Nostre Senyor, que vol que siguem —hi insisteixo— molt humans i molt divins, amb l'afany diari d'imitar-lo a Ell, que és *perfectus Deus, perfectus homo*.

No sabia determinar quina és la principal virtut humana: depèn del punt des d'on es miri. A més, la qüestió resulta ociosa, per tal com no consisteix a practicar una virtut o bé

unes quantes: cal lluitar per adquirir-les i practicar-les totes. Cada una d'elles s'enllaça amb les altres, i així, l'esforç d'ésser sincers, ens fa justos, alegres, prudents, serens.

Tampoc no m'acaben de convèncer aquestes formes de raonar, que distingeixen les virtuts personals de les virtuts socials. No hi pot haver cap virtut que pugui facilitar l'egoisme; cada una redunda necessàriament en bé de la nostra ànima i de les ànimes dels qui ens volten. Homes, tots nosaltres, i tots fills de Déu, no podem concebre la nostra vida com la delerosa preparació d'un brillant *currículum*, d'una llüida carrera. Tots ens hem de sentir solidaris i, en l'ordre de la gràcia, estem units pels llaços sobrenaturals de la Comunió dels Sants.

Ensems, hem de considerar que la decisió i la responsabilitat estan en la

llibertat personal de cadascú, i per això les virtuts també són radicalment personals, *de la persona*. Això no obstant, en aquesta batalla d'Amor ningú no lluita sol —ningú no és un vers aïllat, acostumo a repetir-: d'alguna manera, tots ens ajudem o ens perjudiquem. Tots som anelles d'una mateixa cadena. Ara demana amb mi, a Déu Nostre Senyor, que aquesta cadena ens ancori al seu Cor, fins que arribi el dia de contemplar-lo cara a cara en el Cel per sempre.

Fortalesa, serenitat, paciència, magnanimitat

Considerem ara algunes d'aquestes virtuts humanes. Mentre jo parli, vosaltres, pel vostre compte, mantingueu el diàleg amb Nostre Senyor: pregueu-li que ens ajudi a tots, que ens animi a aprofundir avui el misteri de la seva Encarnació, per tal que també nosaltres, en la nostra

carn, sapiguem ésser entre els homes un testimoni viu del qui ha vingut per salvar-nos.

El camí del cristià, el de qualsevol home, no és pas fàcil. Certament, en determinades èpoques, sembla que tot s'acompleix segons les nostres previsions; però això, habitualment, dura poc. Viure és enfrontar-se amb dificultats, sentir en el cor alegries i penes; i en aquesta forja, l'home pot adquirir fortalesa, paciència, magnanimitat, serenitat.

És fort qui persevera en el compliment d'allò que creu que ha de fer, segons la seva consciència; qui no mesura el valor d'una tasca exclusivament pels beneficis que en rep, sinó pel servei que presta als altres. L'home fort, a vegades, pateix, però resisteix; potser plora, però s'empassa les llàgrimes. Quan la contradicció esdevé més forta, no es doblega. Recordeu l'exemple que ens

narra el llibre dels Macabeus: aquell ancià, Eleazar, que s'estima més morir abans que infringir la llei de Déu. *Donaré coratjosament la vida, i em mostraré digne de la meva senectut, tot deixant als joves un exemple noble, per morir amb coratge i generositat per les nostres lleis santes i venerables.*[7]

Qui sap ésser fort, no es mou per la pressa de cobrar el fruit de les seves virtuts; és pacient. La fortalesa ens mena a assaborir aquesta virtut humana i divina de la paciència. *Amb la vostra paciència salvareu les vostres ànimes. La possessió de l'ànima cau en la paciència la qual, efectivament, és l'arrel i la guarda de totes les virtuts. Nosaltres posseïm l'ànima amb la paciència perquè, mentre aprenem a dominar-nos a nosaltres mateixos, comencem a posseir allò que som.*[8] I és aquesta paciència la que ens empeny a ésser comprensius amb els altres,

persuadits que les ànimes, com el bon vi, milloren amb el temps.

Forts i pacients: serens. Però no amb la serenitat de qui compra la tranquil·litat pròpia a costa de desinteressar-se dels germans o de la gran tasca, que pertoca a tothom, de difondre el bé per tot el món sense mesura. Serens, perquè sempre hi ha perdó, perquè tot té el seu remei, fora la mort i, per als fills de Déu, la mort és vida. Serens, ni que només fos per a poder actuar amb intel·ligència: qui conserva la calma, està en condicions de pensar, d'estudiar els pros i els contres, d'examinar assenyadament els resultats de les accions previstes. I en acabat, assossegadament, intervé amb decisió.

Estem enumerant ràpidament algunes virtuts humanes. Sé que, en la vostra oració al Senyor, n'afloraran moltes altres. Jo voldria

aturar-me ara uns instants en una qualitat meravellosa: la magnanimitat.

Magnanimitat: grandesa d'ànim, ànima àmplia, on en caben molts. És la força que ens disposa a sortir de nosaltres mateixos, per preparar-nos a emprendre obres de vàlua, en benefici de tothom. L'estretor no nia en el magnànim; no hi juga la gasiveria, ni el càlcul egoista, ni la trapelleria interessada. El magnànim dedica sense reserves la seva força a allò que val la pena; per això és capaç de donar-se ell mateix. No es conforma amb donar: *es dóna*. I aleshores aconseguix d'entendre la major mostra de magnanimitat: donar-se a Déu.

Laboriositat, diligència

Hi ha dues virtuts humanes —la laboriositat i la diligència—, que es confonen en una sola: en l'afany de treure profit dels talents que cadascú

ha rebut de Déu. Són virtuts perquè indueixen a enllestir bé les coses. Perquè el treball —ho predico des de 1928— no és cap maledicció, ni cap càstig del pecat. El Gènesi parla d'aquesta realitat, abans que Adam no es rebel·lés contra Déu.[9] En els plans del Senyor, l'home havia de treballar sempre, cooperant així en la immensa tasca de la creació.

Qui és laboriós aprofita el temps, que no solament és or, sinó glòria de Déu! Fa el que ha de fer i està pel que fa, no pas per rutina, ni per esmerçar-hi les hores, sinó com a fruit d'una reflexió atenta i ponderada. Per això és diligent. L'ús normal d'aquest mot —diligent— ens n'evoca ja l'origen llatí. Diligent ve del verb *diligo* que és amar, apreciar, escollir com a fruit d'una atenció prou esmerada i curosa. No és diligent qui es precipita, sinó qui treballa amb amor, amb exquisitat.

Nostre Senyor, perfecte home, elegí una feina manual, que va fer delicadament i entranyablement durant gairebé la totalitat dels anys que va estar a la terra. Va fer d'artesà entre els altres habitants del poble, i aquella feina humana i divina ens ha demostrat clarament que l'activitat ordinària no és un detall de poca importància, sinó la polleguera de la nostra santificació, ocasió contínua per trobar-nos amb Déu i lloar-lo i glorificar-lo mitjançant l'operació de la nostra intel·ligència o la de les nostres mans.

Veracitat i justícia

Les virtuts humanes exigeixen de nosaltres un esforç continuat, ja que no és fàcil de mantenir molt de temps un tremp d'honradesa davant les situacions que semblen comprometre la seguretat pròpia. Fixeu-vos en la límpida faceta de la veracitat: és cert que ja ha caigut en

desús? ¿Ha triomfat definitivament la conducta de compromís, el *daurar la píndola* i *muntar la pedra*? Hom tem la veritat. Per això s'acudeix a un expedient mesquí: afirmar que ningú no viu ni diu la veritat, que tothom recorre a la simulació i la mentida.

Sortosament no és així. Hi ha moltes persones —cristians i no cristians— decidides a sacrificar la seva honra i la seva fama per la veritat, que no s'agiten en un salt continu per a cercar *el sol que més escalfa*. Són els mateixos que, perquè els agrada la sinceritat, saben rectificar quan veuen que l'han errada. No rectifica aquell qui comença mentint, aquell qui ha convertit la veritat solament en una paraula sonora per encobrir les seves claudicacions.

Si som verços, serem justos. Mai no em cansaria de referir-me a la justícia, però aquí solament podem

esbossar-ne alguns trets, sense perdre de vista quina és la finalitat de totes aquestes reflexions: edificar una vida interior real i autèntica sobre els fonaments profunds de les virtuts humanes. Justícia es donar a cadascú allò que és seu; però jo hi afegiria que no n'hi ha prou. Per molt que cadascú ho mereixi, cal donar-li més, per tal com cada ànima és una obra mestra de Déu.

La millor caritat està a excedir-se generosament en la justícia; caritat que sol passar desapercebuda, però que és fecunda al cel i a la terra. És una equivocació pensar que les expressions *terme mitjà* o *just mitjà*, com a cosa característica de les virtuts morals, signifiquen mediocritat: com si diguéssim la meitat d'allò que és possible de fer. Aquest punt mitjà entre l'excés i el defecte és un cim, un punt crític: el millor que la prudència indica. Per altra banda, pel que fa a les virtuts

teologals no s'admeten equilibris: ningú no pot creure, ni esperar, ni estimar massa. I aquest amor a Déu, sense límits, reverteix sobre els qui ens envolten, en abundor de generositat, de comprensió, de caritat.

Els fruits de la temprança

Temprança és senyoriu. No tot allò que experimentem en el cos i en l'ànima es resoldrà a raig fet. No tot el que es pot fer s'ha de realitzar. Resulta més còmode deixar-se arrossegar pels impulsos que hom diu naturals; però a la fi d'aquest camí hom troba la tristesa, l'aïllament en la pròpia misèria.

N'hi ha alguns que no volen negar res a l'estómac, als ulls, a les mans; es neguen a escoltar qui els aconsella de viure una vida neta. La facultat d'engendrar —que és una realitat noble, participació en el poder creador de Déu— és utilitzada

desordenadament, talment un instrument al servei de l'egoisme.

Però no m'ha agradat mai de parlar d'impuresa. Jo vull considerar els fruits de la temprança, vull veure l'home veritablement home, que no està lligat a les coses que brillen, sense valor, com la quincalla que arreplega la garsa. Aquest home sap prescindir d'allò que li fa mal a l'ànima, i s'adona que el sacrifici només és aparent, ja que vivint així —amb sacrifici— s'allibera de moltes esclavituds i aconsegueix, en la intimitat del seu cor, assaborir tot l'amor de Déu.

La vida recobra aleshores els matisos que la destemprança esfumina; estem en condicions de preocupar-nos dels altres, de compartir amb tothom el que és nostre, de dedicar-nos a les tasques grans. La temprança cria l'ànima sòbria, modesta, comprensiva; li facilita un

prudència natural que sempre és atractiva, ja que es nota en la conducta el senyoriu de la intel·ligència. La templança no suposa limitació, sinó grandesa. Hi ha molta més privació en la intemperança en què el cor abdica de si mateix, per servir el primer que li presenti el pobre so d'unes esquelles de llauna.

La saviesa del cor

L'home savi de cor serà reconegut prudent,^[10] podem llegir en el llibre dels Proverbis. No entendríem la prudència si la concebéssim com pusil·lanimitat i manca d'audàcia. La prudència es manifesta en l'hàbit que inclina a actuar bé: a aclarir el fi i a cercar els mitjans més convenients per obtenir-lo.

La prudència, però, no és un valor suprem. Hem de preguntar-nos sempre: prudència, per què? Perquè cal tenir en compte que existeix una

falsa prudència —que més aviat hauríem de dir-ne astúcia— que està al servei de l'egoisme, que aprofita els recursos més aptes per assolir fins retorçats. Aleshores, l'ús de molta perspicàcia no fa més que agreujar la mala disposició i ens emmena a fer-nos mereixedors d'aquell retret que feia sant Agustí quan predicava al poble: *¿pretens inclinar el cor de Déu, que sempre és recte, perquè s'acomodi a la perversitat del teu?*^[11] Aquesta es la falsa prudència de qui creu que li sobren les pròpies forces per a justificar-se. *No us cregueu pas savis,* ^[12] diu sant Pau, *perquè està escrit: destruiré la saviesa dels savis, i la prudència dels prudents.*^[13]

Sant Tomàs assenyala tres actes d'aquest bon costum de la intel·ligència: aconsellar-se, jutjar rectament i decidir.^[14] El primer pas de la prudència és el reconeixement de la pròpia limitació:

la virtut de la humilitat. Admetre, en certes qüestions, que no ho abastem tot, que no podem abraçar, en tants casos, circumstàncies que cal no perdre de vista a l'hora de judicar. Per això acudim a un conseller; però no a un de qualsevol, sinó a un de capacitat i que estigui mogut pels nostres mateixos desigs sincers d'estimar Déu, de seguir-lo fidelment. No basta demanar un parer; ens hem de dirigir a qui ens el pugui donar desinteressat i recte.

Després cal judicar, perquè la prudència exigeix ordinàriament un determini ràpid, oportú. Si a vegades és prudent retardar la decisió fins que es completin tots els elements de judici, en altres ocasions seria una gran imprudència no començar a posar en pràctica, com més aviat millor, allò que veiem que cal fer; especialment quan hi va el bé dels altres.

Aquesta saviesa de cor, aquesta prudència no es convertirà mai en la prudència de la carn a què fa referència sant Pau:[15] la d'aquells que tenen intel·ligència, però que procuren no fer-la servir per descobrir i estimar el Senyor. La veritable prudència és la que està atenta a les insinuacions de Déu i, estant així a les escoltes, rep en l'ànima promeses i realitats de salvació: *Jo us glorifico, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè heu amagat aquestes coses a savis i prudents i les heu revelades als petits*. [16]

Saviesa de cor que orienta i regeix moltes altres virtuts. Per la prudència l'home és audaç, sense insensatesa; no excusa, per raons ocultes de comoditat, l'esforç necessari per viure plenament segons els designis de Déu. La templança del prudent no és insensibilitat ni misantropia; la seva

justícia no és duresa; la seva paciència no és servilisme.

No és prudent qui no s'equivoca mai, sinó qui sap rectificar els seus errors. És prudent perquè s'estima més no encertar vint cops, que no pas deixar-se endur per un abstencionisme còmode. No obra amb precipitació esbojarrada o bé amb temeritat absurda, sinó que assumeix el risc de les seves decisions, i no renuncia a aconseguir el bé per la por de no encertar-la. En la nostra vida trobem companys ponderats, que són objectius, que no s'apassionen decantant la balança cap a la banda que els convé. D'aquesta mena de persones, gairebé instintivament, ens en refiem; perquè sense presumció i sense escarafalls, procedeixen sempre bé, amb rectitud.

Aquesta virtut cardinal és indispensable en el cristià; però els

últims objectius de la prudència no són la concòrdia social o la tranquil·litat de no provocar refrecs. El motiu fonamental és el compliment de la Voluntat de Déu, que ens vol senzills, però no puerils; amics de la veritat, però mai atabalats ni lleugers. *El cor prudent posseirà la ciència*;[17] i aquesta ciència és la de l'amor de Déu, el saber definitiu, el que pot salvar-nos, portant a totes les criatures fruits de pau i de comprensió i, per a cada ànima, la vida eterna.

Un camí ordinari

Hem tractat de virtuts humanes. I potser algú de vosaltres es demanarà: però comportar-se així, no suposa aïllar-se de l'ambient normal?, no és una cosa aliena al món de cada dia? No. Enlloc no és escrit que el cristià hagi de ser un personatge estrany al món. Nostre Senyor Jesucrist, amb obres i

paraules, ha fet l'elogi d'una altra virtut humana que jo estimo particularment: la naturalitat i la senzillesa.

Recordeu-vos de com ve al món Nostre Senyor: com tots els homes. Passa la seva infantesa i joventut en un llogarret de Palestina, un més entre els seus conciutadans. En els anys de la seva vida pública es repeteix contínuament l'eco de la seva existència corrent, que va transcórrer a Natzaret. Parla de la feina, es preocupa perquè els seus deixebles reposin;[18] se'n va a l'encontre de tothom i no defuig la conversa amb ningú; diu expressament, als qui el seguien, que no impedeixin que els nens s'acostin a Ell.[19] Evocant, tal vegada, els temps de la seva infantesa fa la comparança dels petits que juguen a la plaça pública.[20]

No és normal tot això, natural, senzill? ¿No es pot viure en la vida ordinària? Passa, tanmateix, que els homes solen acostumar-se al que és planer i ordinari, i inconscientment cerquen el que és aparatós, artificial. Ho deveu haver comprovat, com jo: encomiem, posem per cas, la delicadesa d'unes roses fresques, acabades de collir, de pètals fins i olorosos. I el comentari és: semblen de roba!

La naturalitat i la senzillesa són dues virtuts humanes meravelloses, que fan l'home capaç de rebre el missatge de Crist. I en canvi, tot allò que és enredat, complicat, les giragonses al voltant d'un mateix, alcen un mur que priva sovint de sentir la veu del Senyor. Recordeu allò que Crist reprotxa als fariseus: s'han ficat en un món tortuós que exigeix pagar delmes de la menta, de l'anet i del comí, mentre abandonen les obligacions més essencials de la llei,

la justícia i la fe; s'afanyen per colar tot allò que beuen, perquè no hi passi ni un mosquit, però s'empassen un camell.[21]

No. Ni la vida humana noble de qui —sense culpa— no coneix Jesucrist, ni la vida del cristià han d'ésser rares, estranyes. Aquestes virtuts humanes, que considerem avui, menen totes a la mateixa conclusió. Veritablement és home qui s'entesta a ser veraç, lleial, sincer, fort, temperat, generós, serè, just, laboriós, pacient. Captenir-se així pot resultar difícil, però mai no es fa estrany. Si hi ha algú a qui li ve de nou, serà perquè s'ho mira amb els ulls enterbolits per una secreta covardia, per una manca de fermesa.

Virtuts humanes i virtuts sobrenaturals

Quan una ànima s'esforça a conrear les virtuts humanes, el seu cor ja és molt prop de Crist. I el cristià percep

que les virtuts teologals —la fe, l'esperança, la caritat—, i totes les altres que comporta la gràcia de Déu, l'impulsen a no descurar mai aquestes qualitats bones que comparteix amb tants homes.

Les virtuts humanes —insisteixo— són el fonament de les sobrenaturals; i aquestes proporcionen sempre una nova empenta per a desenvolupar-se amb honestedat. Però en cap cas, no n'hi ha prou amb l'afany de posseir aquestes virtuts: cal aprendre de practicar-les. *Discite benefacere*,[22] apreneu a fer el bé. Cal exercitar-se habitualment en els actes corresponents —fets de sinceritat, de veracitat, d'equanimitat, de serenitat, de paciència—, perquè «obres són amors» i no és possible això d'estimar Déu només de paraula, sinó que cal fer-ho *amb obres i de veritat*.[23]

Si el cristià lluita per adquirir aquestes virtuts, la seva ànima es disposa a rebre eficaçment la gràcia de l'Esperit Sant: i les bones qualitats humanes es reforcen per les mocions que el Paràclit posa en la seva ànima. La Tercera Persona de la Trinitat Beatíssima —*dolç hoste de l'ànima*—[24] regala els seus dons: do de saviesa, d'enteniment, de consell, de fortalesa, de ciència, de pietat, de temor de Déu.[25]

Hom nota aleshores el goig i la pau, la pau joiosa, l'alegria interior amb la virtut humana de l'alegria. Quan ens imaginem que tot s'esfondra davant els nostres ulls, no s'esfondra res, perquè *Vós sou, Senyor, la meva força*.[26] Si Déu habita en la nostra ànima, tota la resta, per important que sembli, és accidental, transitòria: en canvi, nosaltres, en Déu, som la permanència.

L'Esperit Sant, amb el do de pietat, ens ajuda a considerar-nos amb certesa fills de Déu. I els fills de Déu, per què hem d'estar tristos? La tristesa és l'escòria de l'egoisme; si volem viure per al Senyor, no ens mancarà l'alegria, ni que descobrim les nostres errades i les nostres misèries. L'alegria penetra en la vida d'oració, fins que no tenim més remei que prorrompre en cants: perquè estimem, i cantar és cosa d'enamorats.

Si vivim així, realitzarem en el món una tasca de pau;[27] sabrem fer amable als altres el servei al Senyor, perquè *Déu estima el qui dóna amb alegria.*[28] El cristià és un més dins la societat, però del seu cor desbordarà el goig de qui es proposa complir, amb l'ajut constant de la gràcia, la Voluntat del Pare: I no se sent víctima, ni disminuït, ni coartat. Camina amb el cap alt, perquè és home i és fill de Déu.

La nostra fe confereix tot el seu relleu a aquestes virtuts que ningú no hauria de deixar de conrear. Ningú no pot superar el cristià en humanitat. Per això, qui segueix Crist és capaç —no pas per mèrit propi, sinó per gràcia del Senyor— de comunicar als qui el volten allò que a vegades pressenten, bé que no arribin a entendre-ho: que la veritable felicitat, l'autèntic servei al proïsme, depèn només del Cor del Nostre Redemptor, *perfectus Deus, perfectus homo*.

Acudim a Maria, Mare nostra, la criatura més excel·lent que ha sortit de les mans de Déu. Demanem-li que ens faci homes de bé i que aquestes virtuts humanes, encastades en la vida de la gràcia, es converteixin en la millor ajuda per a aquells qui, com nosaltres, treballen en el món per la pau i la felicitat de tots.

[1] Lc VII, 36.

[2] Lc VII, 39.

[3] Lc VII, 44-47.

[4] Símbol *Quicumque*.

[5] Cfr. Gen I, 26.

[6] Ioh I, 14.

[7] 2 Mac VI, 27-28.

[8] St. Gregori el Gran. *Homiliae in Evangelia*, XXXV, 4 (PL 76, 1261).

[9] Cfr. Gen II, 15.

[10] Prv XVI, 21.

[11] St. Agustí, *Enarrationes in Psalmos*, LXIII, 18 (PL 36, 771).

[12] Rom XII, 16.

[13] 1 Cor I, 19.

[14] Cfr. St. Tomàs d'Aquino, *Summa Theologiae*, II-II, p. 47, a. 8.

[15] Cfr. Rom VIII, 6.

[16] Mt XI, 25.

[17] Prv XVIII, 15.

[18] Cfr. Mc VI, 31.

[19] Cfr. Lc XVIII, 16.

[20] Cfr. Lc VII, 32.

[21] Cfr. Mt XXIII, 23-24.

[22] Is I, 17.

[23] 1 Ioh III, 18.

[24] Seqüència *Veni, Sancte Spiritus*.

[25] Cfr. Is XI, 2.

[26] Ps XLII, 2.

[27] Cfr. Gal V, 22.

[28] 2 Cor IX, 7.

.....

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca-ad/article/virtuts-
humanes-2/](https://opusdei.org/ca-ad/article/virtuts-humanes-2/) (24/03/2026)